

Izabela Swoboda

XIII Krajowe Forum Informacji
Naukowej i Technicznej „Informacja
naukowa na jednolitym rynku
cyfrowym. badania – Rozwój –
Innowacje” (Zakopane, 23–25
września 2015 r.)

Nowa Biblioteka. Usługi, Technologie Informacyjne i Media nr 1 (20), 115-120

2016

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Izabela Swoboda

Zakład Zarządzania Informacją
Instytut Bibliotekoznawstwa i Informatyki Naukowej
Uniwersytet Śląski w Katowicach
e-mail: izabela.swoboda@us.edu.pl

XIII Krajowe Forum Informatyki Naukowej i Technicznej „Informacja naukowa na jednolitym rynku cyfrowym. Badania – Rozwój – Innowacje” (Zakopane, 23–25 września 2015 r.)

W dniach 23–25 września 2015 r. w Zakopanem odbyło się XIII Krajowe Forum Informatyki Naukowej i Technicznej, zatytułowane *Informacja naukowa na jednolitym rynku cyfrowym. Badania – Rozwój – Innowacje*. Te cykliczne, odbywające się co dwa lata konferencje – jedne z nielicznych tego typu miejsc wymiany myśli naukowej i doświadczeń w zakresie informatologii – są od drugiej konferencji (1993 r.) organizowane przez Polskie Towarzystwo Informatyki Naukowej, a od 2009 r. we współpracy z polskim oddziałem Międzynarodowego Towarzystwa Organizacji Wiedzy (International Society for Knowledge Organization) – ISKO PL. Od kilku lat tradycją stało się uczestnictwo w obradach gości zagranicznych.

Zgodnie z zamierzeniem organizatorów wskazany w tytule szeroki zakres tematyczny tegorocznej konferencji miał wpływ na różnorodność problematyki podejmowanej w wystąpieniach uczestników, toczących się później dyskusjach czy rozmowach kulturalnych. Obejmował m.in. zagadnienia dynamicznie rozwijającego się ogólnoeuropejskiego rynku kreowania i rozpowszechniania legalnych treści cyfrowych i usług internetowych; znaczenia dostępu do informacji naukowej dla badań naukowych i wspierania innowacji; transferu wiedzy między badaczami, ośrodkami badawczo-naukowymi i instytucjami badawczymi a przedsiębiorstwami; otwartego dostępu do publikacji i danych naukowych. Ponadto kwestie cyfryzacji gospodarki i społeczeństwa; rozwijania umiejętności wykorzystywania technologii cyfrowych i usług medialnych; szeroko pojętych treści i usług w interoperacyjnym i ponadgra-

nicznym środowisku internetowym. Ważne miejsce w obradach zajęły tematy szeroko rozumianej kultury informacyjnej, wolności wypowiedzi i informacji w środowisku cyfrowym; ochrony danych osobowych i prywatności, przejrzystości, uniwersalności oraz funkcjonalności usług internetowych; ochrony zasobów cyfrowych, informacji naukowej i własności intelektualnej.

Trzydniowe obrady odbywały się w ośmiu (w tym siedmiu tematycznych) sesjach. Pierwszego dnia sesję plenarną otworzył wystąpienie Mieczysława Muraszkiewicza (Politechnika Warszawska). W swoim wykładzie, zatytułowanym *Yotta, czyli w stronę piątego paradygmatu*, przeanalizował on pięć paradygmatów postrzegania i konceptualizacji świata oraz zasad uprawiania nauki – prezentację rozpoczął od Platona i Arystotelesa i przez Francisa Bacona, Ronalda Fishera oraz Johna von Neumanna dotarł do *big data* i automatyzacji odkrywania wiedzy za pomocą systemów komputerowych. Wywód potwierdzał wcześniej postawioną przez autora tezę, że najważniejsze w nauce i technice są fundamentalne idee, a nie metody, rozwiązania i artefakty, bowiem to nowe idee powodują zmiany w rozumieniu natury i roli nauki oraz w sposobie jej uprawiania. M. Muraszkiewicz w sesji plenarnej wygłosił jeszcze jeden, równie interesujący wykład – *Utopia cyfrowego humanizmu*. Odwołał się w nim do toczącego się współcześnie naukowego i publicystycznego dyskursu na temat „cyfrowego humanizmu” który, jak się wydaje, w nadchodzących latach może stać się wzmocnionym znaczeniowo odpowiednikiem historycznego pojęcia humanizmu. Podjął też próbę sfalsyfikowania tego przekonania, nawiązując do tego, co w literaturze określa się jako eksplozję sztucznej inteligencji, i do jej możliwego wpływu na ewolucję człowieka.

Dwaj goście z zagranicy: Horatiu Dragomirescu (Bucharest University of Economic Studies, Rumunia) i Tibor Koltay (Szent István University, Jászberény, Węgry), wygłosili referaty w języku angielskim. Gość z Rumunii w wystąpieniu *Fee or Free? Arguments and Counter-Arguments in the debate on access regimes for scientific information* przedstawił w krytycznym ujęciu różne – płatne i bezpłatne – modele dostępu do informacji naukowej; natomiast gość z Węgier podjął próbę określenia roli bibliotek akademickich w zarządzaniu danymi naukowymi, w ich upowszechnianiu i edukacji użytkowników w duchu idei Nauki 2.0 (*Research 2.0, research data services and academic libraries*).

Dwa ostatnie referaty sesji wygłosili: Katarzyna Materska (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego) i Wiesław Babik (Uniwersytet Jagielloński). Zasadniczym tematem rozważań K. Materskiej był wpływ rewolucyjnych przemian w zagospodarowywaniu naukowej cyberprze-

strzeni, nowych sposobów prowadzenia badań, funkcjonowania zespołów naukowych, pozyskiwania wiedzy i dystrybucji treści naukowych – na naukę drugiej dekady XXI w. (*Dogonić naukową rewolucję? Informacja naukowa a rozwój badań i nauki – postęp czy regres?*). W. Babik omówił wyzwania ochrony rynku informacji i wiedzy, a dokładniej kluczową rolę ekologii informacji w równoważeniu tego rynku i przeciwdziałaniu istniejącym zagrożeniom (*Rola i znaczenie ekologii informacji w społeczeństwie informacji i wiedzy*).

W następnych dniach Forum spotkania odbywały się w ramach sesji tematycznych. Na pierwszą z nich, *Systemy informacyjne*, złożyły się wystąpienia: Adama Pawłowskiego (Uniwersytet Wrocławski) pt. *Korpus tekstów jako źródło informacji. Przykład narzędzi i zasobów wytwarzanych w ramach konsorcjum CLARIN-PL*; Stanisława Skórki (Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie) pt. *Wayfinding – czyli o architekturze w systemach informacji*; Anny Seweryn (Uniwersytet Śląski w Katowicach) pt. *Infografika jako metoda prezentacji informacji*; oraz Jolanty Szulc (Uniwersytet Śląski w Katowicach) pt. *Zarządzanie informacją w systemach sztucznej inteligencji*.

W drugiej sesji, *Informacja naukowa – problemy badawcze*, poruszono zagadnienia teoretyczne dotyczące informatologii i przedstawiono aktualnie podejmowane badania w tej dziedzinie. W referacie *Pojęcie naturalnego środowiska informacyjnego człowieka* Agnieszka Korycińska (Uniwersytet Jagielloński) podjęła próbę rozwinięcia i uszczegółowienia tytułowego pojęcia z perspektywy informatologii, neuronauki i zdrowia publicznego w powiązaniu z kategorią homeostazy. Arkadiusz Pulikowski (Uniwersytet Śląski w Katowicach) w wystąpieniu *Modele zbierania informacji wśród modeli zachowań informacyjnych* przedstawił m.in. typologię modeli zbierania informacji i zaprezentował model własny. Kacper Trzaska (Biblioteka Narodowa) w referacie *Kategoryzowanie społecznościowe – dobry pomysł na trudne czasy? (przegląd badań)* zaprezentował wyniki przeglądu literatury na temat kategoryzowania społecznościowego, a Jarosław Pacek (także z Biblioteki Narodowej) – projekt badawczy, którego ogólny zakres i zasięg został zawarty w tytule *Pole semantyczne książki w tekstach normalizacyjnych i prawnych*. Sesję zamknęły wystąpienia Sabiny Cisek (Uniwersytet Jagielloński) pt. *Techniki zdarzeń krytycznych w badaniach information literacy w XXI w.* oraz Hanny Batorowskiej (Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie) pt. *Kultura informacyjna elementem środowiska bezpieczeństwa informacyjnego*. Poruszana w ostatnim wystąpieniu problematyka bezpieczeństwa informacyjnego – odnoszącego się do sfery kultury mentalnej, organizacyjnej i materialnej, a mającego wpływ na sprawne

funkcjonowanie systemu bezpieczeństwa informacyjnego kraju, którego zadaniem jest przeciwdziałanie zagrożeniom, jak również podejmowanie wyzwań poprzez redukcję ryzyka i wykorzystywanie szans – stała się punktem odniesienia w dyskusjach związanych z ochroną danych i informacji w cyfrowej rzeczywistości (cyberprzestrzeni).

W krótkiej sesji poświęconej prawnym i etycznym aspektom informacji naukowej (*Informacja naukowa – aspekty prawne i etyczne*), znalazły się wystąpienia m.in.: Diany Pietruch-Reizes (Uniwersytet Jagielloński) pt. *Jednolity rynek cyfrowy*, na temat europejskich działań w zakresie zwiększenia i upowszechnienia dostępu do informacji naukowej, a także Anny Krzemińskiej (Instytut Farmakologii PAN w Krakowie) pt. *Otwarty dostęp do danych badawczych. Regulacje prawne w kontekście ochrony badań naukowych*.

Sesja czwarta, *Usługi informacyjne, biblioteki, digitalizacja*, poświęcona była różnym aspektom szeroko rozumianego zarządzania informacją w bibliotekach. Beata Chrapczyńska (Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu) omówiła tę kwestię z perspektywy zadań edukacji informacyjnej w bibliotece akademickiej (*Zarządzanie informacją w bibliotece akademickiej – czy edukacja informacyjna to problem dla bibliotekarzy?*), a Małgorzata Janiak (Uniwersytet Jagielloński) – z punktu widzenia repozytoriów naukowych i bibliotek cyfrowych (*Przyszłość bibliotek cyfrowych*). Dariusz Luterek w referacie *Biblioteki jako pośrednicy w dostępie do elektronicznych informacji i usług publicznych. Opinie bibliotekarzy* przedstawił wyniki przeprowadzonego wśród bibliotekarzy bibliotek publicznych badania ankietowego na ten temat. Agnieszka Łakomy (Uniwersytet Śląski w Katowicach) zajęła się problematyką zarządzania dokumentami elektronicznymi online w bibliotekach narodowych w Europie i na świecie (*Zarządzanie dokumentami elektronicznymi online w bibliotekach*). Izabela Swoboda (Uniwersytet Śląski w Katowicach) zaprezentowała wyniki badań efektywności wyszukiwania informacji w serwisach *discovery&delivery* (*Serwisy discovery&delivery w bibliotekach akademickich szkół publicznych w Polsce*), a Anna Myśliwska (Biblioteka Narodowa) – korzyści i niedogodności wynikające z cyfrowych wypożyczeń (*Chronić czy udostępniać? Cyfrowy system wypożyczeń międzybibliotecznych remedium na ograniczenia w dostępności publikacji naukowych*).

Podczas panelu tematycznego *Informacja naukowa w instytucjach badawczych* wyniki swoich badań przedstawili pracownicy instytucji. Joanna Szewczykiewicz (Instytut Badawczy Leśnictwa) wygłosiła referat *Dostęp do informacji naukowej w Instytucie Badawczym Leśnictwa – znaczenie dla efektów badań naukowych*. W dalszej kolejności wystąpili

przedstawiciele Centralnego Instytutu Ochrony Pracy – Państwowego Instytutu Badawczego: Witold Sygocki (*Źródła informacji o publikacjach w zakresie bezpieczeństwa pracy udostępnianych w bazach Web of Science CC i Scopus oraz innych zasobach*), Marek Poźniak (*Publikacje cyfrowe Europejskiej Agencji Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy w katalogu elektronicznym Biblioteki CIOP-PIB*), Barbara Szczepanowska (*Wykorzystanie technologii cyfrowych do upowszechniania informacji w ramach współpracy międzynarodowej na przykładzie wybranych baz danych*) i Agnieszka Młodzka-Stybel (*Zastosowanie multiwyszukiwarki PRIMO w bibliotekach krajowych – przykłady*).

W ramach szóstej sesji referaty wygłosili studenci i doktoranci informatologii. Dorota Rak (Uniwersytet Śląski w Katowicach) w wystąpieniu zatytułowanym *Biblioteki uczelniane w procesie komunikacji naukowej* starała się odpowiedzieć na pytanie o sposób, w jaki środowisko bibliotekarskie realizuje swoje funkcje w tym złożonym procesie. Joanna Płaszewska (Uniwersytet Jagielloński) poruszyła temat dotyczący zjawiska określanego jako *live-tweeting* (*Live-tweeting jako narzędzie komunikacji naukowej. Case study tagu #digra2015*). Monika Halarz-Cysarz (Uniwersytet Warszawski) przedstawiła założenia etyki informacyjnej w kontekście prac nad rozwojem *e-government* w Polsce (*Etyka informacyjna a e-government*), a Elżbieta Sroka i Katarzyna Trojańczyk (Uniwersytet Śląski w Katowicach) podjęły rozważania teoretyczne dotyczące definicji i zakresu terminów: *e-learning*, otwarta nauka, otwarty zasób edukacyjny (*E-learning a otwartość zasobów. Rozważania teoretyczne*). Panel zamknęło interesujące wystąpienie Magdaleny Zych (Uniwersytet Jagielloński), zatytułowane *Mechanika kwantowa jako metafora utrudnień metodologicznych w User Experience i informatologii*. Prelegentka na podstawie analizy i krytyki piśmiennictwa omówiła ryzyko tendencyjności wyników badań, związane z niedoskonałością procedur badawczych, i brak możliwości dokładnego poznania niektórych zjawisk, czego przyczyny tkwią w samych badanych obiektach. Autorka wyjaśniła wybrane cechy *User Experience* – istotne w procesie projektowania i oceny systemów informacyjnych – posługując się analogią do mechaniki kwantowej.

Ostatnią sesję konferencji, *Informacja specjalistyczna*, poświęcono prezentacji rozwiązań praktycznych w działalności informacyjnej w różnych dziedzinach wiedzy. Maria Fuzowska-Wójcik i Danuta Rytel (Urząd Patentowy RP) omówiły proces związany z digitalizacją dokumentacji patentowej (*Digitalizacja dokumentacji patentowej w Urzędzie Patentowym RP*). Lidia Derfert-Wolf (Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy w Bydgoszczy) i Dorota Buzdygan (Politechnika Krakowska) przed-

stawiły strategię promocji bibliograficznej bazy danych oraz etapy wdrażania kluczowych narzędzi tego procesu (*Sposoby i skuteczność promocji bibliograficznej bazy danych BazTech*). Krzysztof Gmerek (Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu) zaprezentował referat przygotowany we współpracy z Zofią Kasprzak i Mariuszem Polarczykiem (także z Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu), pt. *Projekt „Adaptacja metadanych AGRO do Polskiej Bibliografii Naukowej i POL-indeksu” – intensyfikacja walorów informacyjnych i użytkowych bazy AGRO*.

Wystąpienia uzupełniały – po raz pierwszy obecne na Forum – poster-y: *Działalność Biblioteki Uniwersyteckiej w Poznaniu na rzecz społeczności UAM w zakresie komunikacji naukowej* Aldony Chachlikowskiej (Biblioteka Uniwersytecka w Poznaniu) i *Czytniki e-książek w praktyce biblioteki uczelnianej (przykład Wyższych Szkół Bankowych w Toruniu i Bydgoszczy)* Julity Niedźwieckiej-Ambroziak (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu).

Myślę, że XIII Krajowe Forum Informacji Naukowej i Technicznej, podobnie jak poprzednie, było dobrą okazją do prezentacji i wymiany doświadczeń, zapoznania się z krajowymi i międzynarodowymi osiągnięciami teoretycznymi i praktycznymi informatologii, często w wymiarze interdyscyplinarnym. Wartość tych spotkań trudno przecenić, stanowią bowiem także unikalną okazję do integracji środowiska twórców, pośredników i użytkowników informacji – przedstawicieli instytucji zajmujących się wytwarzaniem, gromadzeniem, opracowywaniem, przetwarzaniem, udostępnianiem informacji i jej wykorzystywaniem.